

מסורת הש"ס

א) וביה כהן מ"ק כב. מילין
ג) ונעיל לא: וכו'.
ד) ויהי שדיים עומדים.
ה) ע"י רש"י.
ו) וימותם כ"א:.

הגהרות הב"ח

א) ואלה אלה ידענה
דמשה: (ש) עם קמ"ל דל
אפשר אלא ודלי החתון
א"י וממת:

מוסף רש"י

שני תבואות. מיעוט שני שנים וכתיב תבואות ומשמע כל תבואות של שני שנים להביא תבואה שלישית ושלש תבואות לא משכמת לה בשתי שנים אלא מעט לעט כגון מנכה לו צאלול מלמא פירות נמלא אולכן ואוכל תבואה עד שיחזור ויקאור תבואות בשנה אחת ועוד יאלכל תבואה השנית שהיא שנה השלישית לפי מנין העולם: **בששית נמי יעבוד.** כגון נמכר בניסן וכשיגיע תשרי של שביעית עבדו שש למנין עולם והוא יעבוד עד ניסן: לערכין. דהיכל דכתיב (ויקרא כ) מנן ששים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת ששים כלמטה דהא ומעלה כתיב אצל בן חמש שנים דלא כתיב אלא (שס) מנן חמש שנים ועד בן עשרים שנה ולא כתיב מנן חמש שנים ומעלה אי לא אשמועינן הכא מעט לעט הוה אמינא שנת חמש כלמעלה להכי אשמועינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל עולך הראשון שהוא מועט: **לפרקין דיוולא דופן.** להיכל ללא תנן ויוס אחד כגון בן עשרים ונת עשרים: **מ"ט לא אמר ליוולא דופן.** הואיל וס"ל נמי בהקנ מעט לעט: **דומיא דהקנ.** כלומר אף על גב דבהקנ דיוולא דופן הו נמי מעט לעט מיהו האי שבצן ושצבת דמתניתין לא איירי בהן כלל דהא דומיא דקדשים וערי חומה ועד עזרי קמני דכתיבן הלכך ערכין נמי כתיבין אצל שנת עשרים לענין שערות לא כתיבי בצאורייתא אלא הלכתא היא: **שצוקר ושצוקבה מיבעי ליה.** לישנה דקרא דכתיב (שס) ולקצבה שערות שקלים אלא בן ונת לישנה דמתניתין היא בן עשרים ונת עשרים: **אזכה ואיסק.** לארעה דישאל לאתריה דרבי אלעזר בן פרמ: **ואגמר סהפסא.** דרבי יחזק בן נחמני: **מפומיה דמרא.** רבי אלעזר:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן הסהסון שמי שערות

סימן נערות: העליון. צוחל: או חוללת. גדולה היא שהשערות סימן מוצקה ועליון סמיכין ולקמן מפרש עמאל: **אע"פ שאי אפשר פרכינן בגמרא והלא צא:** אצל אי אפשר נו'. דהא ודאי מדאמתא עליון תחתון נמי אמת אלא ששכרו: **גמ' צא לר"מ.** דכיון דלאמר ר"מ לא חוללת דקטנה היא מכלל דס"ל אפשר לעליון לצא קודם לתחתון: **ולאמי צא העליון.** קודם שאל יצא התחתון ולא לימני אע"פ שאי אפשר: **רוז נשים סהסון אחי ברישא ומיעוט עליון.** והאי דקאמר ר"מ קטנה היא משום דחייש למיעוטא שהעליון צא בקטנותה ורצן אזלו צמר רוצה הלכך מני אמת עליון לא צעיא צדיקה דמסתמא תחתון אמת. וכיון דקטעמייהו דרבנן משום רוצה הוא ה"מ צסתמא היכא דלא צדקו: **אצל היכא דצדקו ולא אשכחו.** תחתון: **אימא מודו.** דקטנה היא ומיעוטא היא קמ"ל כו': **שדים נכונו.** והדר ושערך כמה אלמא עליון וימנין דקדים: **צעשום ממלרים דידך.** שהיו מלרים משחקים ציך וממעכין דידך: **למען שדי נעוריד.** כדי להתאקף ולנות ציך כשהמיה ראויה לאשה ומצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעוריד עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדיס קדמי: ומאי שדי דמשמע דעדיין היוו לללח: **כונג בדדי כסיב.** והאי שדי שדים: איכרפו

בא סימן פרק ששי נדה

מח.

ובשביעית נמי יעבוד. וז"ל"ת הא מינה שנת ששית אלא צתמלה אימא ל' יוס לפני ראש השנה יהיו חשונים שנה ומשם ואילך ה' שנים שלמים ויש לומר כיון דגלי קרא דששית הויא שנה שלמה הוא הדין דראשונה צעינן שלמה: **רב גידל אמר רב לערכין.** וא"ת כיון דבערכין מוקי לה א"כ מדכא קושא לדוכמין דלרבי גידל לא משכח רב תנא כוותיה וי"ל דקסבר רב תנא הוא ופליג: **אמר ר"א הלכה בר' יוסי בן כיפר.** וא"ת והא רבי אלעזר גופיה פסיק צפ"ק (למיל ט).

כרבי אלעזר דב' ומו לא וכו"ת דהך דהכא לא חשיב משום דר' יוסי בן כיפר קאי כוותיה הא חשיב נמי הסמ' ההיא דד' נשים אע"ג דרבי יהושע קאי כוותיה אלא משום דרבי יהושע מרבי אלעזר קבלה הכא נמי רבי יוסי משמיה דרבי אלעזר קאמר לה וי"ל משום דהכא קאי רבי כוותיה כדקאמר וכן הורה רבי צלוד ולא מכח רבי אלעזר פסיק א"ר דוקא צמשינות אמר צפ"ק דהלכתא כוותיה צארע:

הדרן עלך יוצא דופן

בא סימן ר"מ אומר לא הולצת ולא מתיבמת. וא"ת ולר' מאיר למה הוזכר סימן העליון כיון דלא סמיכין עמייה ורעיל דתנא איהו סימניו ומפרש ר"ת נלצחול קאי וי"ל דאיצטרפך לענין עונשים וקידושין ומילי טובא דרוז פעמים תחתון אחי צרישא דקאמר בגמרא וא"ר אי חוינן עליון מסתמא ככר צא התחתון וגדולה היא וצריכה גט לקדושין וגם אסור בצחומה: **וחב"א או הולצת או מתיבמת.** אפילו הויא קטנה מתיבמת לרבנן דר"מ דלא חשיב למיעוטא גבי צ"ה היא דקטן וקטנה לא חולצין כו' אצל לחליצה צעינן שמה גדולה כדאמר נמי הסמ' יפה אמרת שאין חולצין איש כתיב בצפרה ומקשינן אשה לאיש וליה להו דרבי יוסי דלאמר צפרק מלות חליצה (שס דף קה): **אשה צין גדולה צין קטנה:** רבן

ברישא ומיעוט עליון אתי ברישא ורבי מאיר צלמעמיה דחייש למיעוטא ורבנן צלמעמיהו דלא חיישי למיעוטא והני מילי בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימר מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר ודאי אתי ומגתר הוא דנתר בשלמא לר"מ היינו דכתיב שדים נכונו ושערך צמח אלא לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח בשלמא לר"מ היינו דכתיב בעשות ממצרים דידך למען שדי נעוריד אלא לרבנן איכא מבעי ליה ה"ק כיון שבאו דרך בידוע שבאו נעוריד ואיבעית אימא מאי שדי כולה בדדי כתיב וה"ק הקב"ה לישראל איכרפו

וכיון שדי נעוריד. כדי להתאקף ולנות ציך כשהמיה ראויה לאשה ומצואי לימי נערות. שדי לשון השלכה כלומר עדיין היו שערות נעוריד עומדים להשתלח ולללח. אלמא דדיס קדמי: ומאי שדי דמשמע דעדיין היוו לללח: **כונג בדדי כסיב.** והאי שדי שדים: איכרפו

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ב מהל' אלוט
ה"ל סמך עינין נ' טושי
א"ש"ע מ"י קינ ספיק י"ב
ונכרז אלפס ימנות פ"ג דף
מ"א:
ב ב מ"י שס הל' ז ח:

תורה אור השלם

1. כי תקנה עבד עברי שש
שנים יעבד ובשביעית יצא
לקופשי חנם: שמות כא יב
2. רבקה פצמה השנה
במתוך ותרבי ומגדלי
ותבאי בעדי עדיים שדים
בגו ושערך צמח ואת שים
ויחזקל טו ז
3. ותפקדי את זמתי נעוריד
בעשות ממצרים דידך
למען שדי נעוריד:
ויחזקל כג א

הוס' הרא"ש

ובשביעית נמי יעבוד.
ותימה מינה שנה ששית י"ל
ל' דלענין חתונה דבעינן
שומשך עבדו עד שנה
תחלת שביעית ולא אמרין
ל' יום ראש השנה חשוב
שנה אבל בשנה הראשונה
למלא ל' יום לפני ר"ה
חשוב שנה וי"ל כיון דגלי
קרא דשנה ששית שלמה
ה"ר"י שנה ראשונה: **אמר**
רב גידל אמר רב לערכין. א.
לפרקין דקרא קאמר צ"ל
דכ"ל רב גמא הוא ופליג:
א"ר אלעזר הלכה כר' יוסי
בכפר. ותימה הא ר'
אלעזר גופיה הוא דאמר
דהן הלכה כר' אלעזר אלא
בר' יוסי משום דאיכא ר'
יוסי בן כיפר דקאי כותיה
לא קאי שמייהו לא ליה ליה
דהא הויא דר' נשים ר'
יהושע קאי כותיה אלא
משום דר' יהושע מר'
אלעזר קבלה הכא נמי ר'
יוסי בן כיפר משום ר'
אלעזר אמר וי"ל להכא
נמי איכא ר' דקאי כותיה
דמארבין לעיל וכן הורה
בלוד ולא מכח ר' אלעזר
הורה א"ר דוקא במשניות
הוא דאמר ר' אלעזר בפ"ק
הלכה כר' אלעזר בארבע:
פליק פייקא
ר"מ אומר לא חולצת ולא
מתיבמת. ותימה
לר"מ למה הוזכר סימן
העליון כיון דלא סמיכין
עליון כלל. וי"ל דדאי
סמיכין עליון לענין עונשים
וקידושין כיון דרוז פעמים
תחתון אחי ברישא כדאיאת
במ"י ור' מאיר הוא דחייש
למיעוט התחתון הילכך
איהו חולצת ואיהו
מתיבמת עד שהביא סימן
התחתון: **וחב"א [א]**
חולצת או מתיבמת. ה"ה
דאפי' קטנה מתיבמת
לרבנן דר"מ דלא חיישי
למיעוט אבל לחליצה בעי
גדולה כדאמר ליה יפה
אמרת שאין חולצין איש
כתוב בצפרה:

א) נראה דל"ל דלפני מהל'
שהיה שנה שלמה ואלפס
נמשך עבדו מתוך שנת
השביעית ולא אמרין וכו'.